ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

II

Բռնապետական, անբնական ու հնացած կարգեր են գերիշխում մեր զօրամասերում, նոյնիսկ մի քանի ղեկավարներ ձգտում են կազմակերպել մի աւտոմատիկ բանակ, անխորհուրդ, անզգայ մի կոյր ուժ, որ մի չէյթանամիտ հրամանի ազդեցութեամբ, պատրաստ լինի ուժին ուղղելու թէկուզ մայրենի աշխատաւորի սրտին... յանուն մոնարխիզմի։

Զօրքն ուժասպառւում ու այլասերւում է, այս ժողովրդի հարազատ տարրերը հնարաւորութիւն չունեն զինուորական շրջաններում մնալ առանց հալածանքի ու վիրաւորանքի։

Եւ մի բան մինչև այժմ չպարզւեց. ինչ պիտի լինի հայ զինւորը. տօրաքարշ, սարկական, հլու կապկային քծնանքներով երեւում մի թշւառ մեքենայ-արարած, թէ քաղաքա[illegible] քաջութեամբ օժտւած ազատ ու ինքնավստահ [illegible]ունակ մարդ-կամք։

Զպար[illegible]ռավճռտե զինւորական գործը համարւում է անմա[illegible]նքննադատելի...

Մեր [illegible]նտեսական ուժի մաքսիմումը վատնւում է բանա[illegible]ր և յանցանք է, դատաճանակեան յանցանք մ[illegible]ր ժողովրդի ջարդւած ուսերին ծանրացած նման բանակի ֆիզիքական ու բարոյական վիճակի վրայ նայել մատների արանքով։

Եթէ անհնար է յեղափոխական կարգեր մտցնել այս անիծեալ երկրում, գէթ դեմոկրատիզմն էլ այսքան վայրագ ոտնձգութեամբ չպիտի նահատակւի։

Զօրքի շարքերը խտացնում է մեր տնտեսապէս ուժասպառ և հոգեպէս քայքայւած աշխատաւորութիւնը և այդպիսի զօրքը պիտի ծառայի միմիայն աշխատաւորութեան շահերին. լինի նրա հետ և ոչ նրա դէմ։

Մի զօրք, որ դաստիարակւում է սարկական մթնոլորտում, սարսափելի զրկանքների մէջ, բնականօրէն պիտի լինի ծոյլ ու վախկոտ և վտանգաւոր դէպքում դասալիք ու դաւաճան։

Ով ուզում է, որ մեր զօրքը այս և նման բարոյական այլանդակ պատկեր չներկայացնի՝ նա չպիտի հանդուրժի բանակում տիրող բարբարոսական կարգերը։

Զօրքի շարքերից պիտի վտարել ստոր բիւրոկրատիզմի թոյնով վարակւած սպաներին ու պետերին, որոնք երէկ մեր պարտութեան պատճառների մէջ կարևոր տեղ գրաւեցին, իսկ այսօր, անխնայ դաւաճանութեամբ ձգտում են վտանգել մեր դեմոկրատիայի ապագան։

Զինւորի անհատ-քաղաքացիական իրաւունքները պէտք է վերականգնել և պետերի վայրագ ոտնձգութիւնները սանձել։

Յեղափոխական դեմոկրատական կարգեր պիտի մտցնել բանակում, սպայի և զինւորի իրաւահաւասարութիւնը, սրբագործել և վերջ տալ զինւորական կապկութիւններին։

Առանց այսպիսի անխուսափելի բարենորոգումների անհնար է կազմակերպել բանակ, իսկ եթէ կազմակերպւի էլ նման բանակ միայն չարիք ու պատուհաս կարող է հանդիսանալ այս երկրի և ժողովրդի գլխին։

Հեռակայ ու մերձակայ արիւնոտ ու ցաւագար անակնկալներից խուսափելու համար, մեր երկրի բոլոր գործօն ուժերի օրւայ գերագոյն նշանաբանը պիտի լինի՝ վախճան դաւադրական քաղաքականութեան,

կեցցէ յեղափոխական բանակ։